

Огородник В.О., Чубарь О.Г.

МАСШТАБИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ОКРЕМІ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

В статті проаналізовано вплив повномасштабної війни на макроекономічну динаміку в Україні, визначено обсяги економічних втрат та оціночні розміри фінансової підтримки для забезпечення ефективної повоєнної відбудови. Узагальнено світовий досвід післявоєнної реконструкції та визначено ключові інструменти залучення інвестицій. Обґрунтовано потребу у формуванні ефективної моделі фінансування відбудови. Досліджено фінансово-інвестиційні механізми формування економічної стійкості в умовах військової дестабілізації, на основі чого запропоновано багатокomпонентну модель фінансового забезпечення, що поєднує державні, міжнародні та приватні ресурси. Особливу увагу приділено механізмам страхування воєнних і політичних ризиків як ключовому інструменту мобілізації приватного капіталу. Наголошено на необхідності підвищення інституційної якості та забезпечення прозорості, що є критичними передумовами економічної стійкості та відновлення України.

Ключові слова: економічна дестабілізація, економічна стійкість, фінансово-інвестиційні механізми, повоєнна відбудова, інвестиції, страхування ризиків.

Постановка проблеми. Повномасштабна військова агресія проти України спричинила глибоку економічну кризу, що проявляється у значному руйнуванні інфраструктури, зниженні інвестиційної активності та порушенні макроекономічної рівноваги. У таких умовах питання забезпечення економічної стійкості набуває стратегічного значення.

Сучасні виклики зумовлюють необхідність формування ефективних фінансово-інвестиційних механізмів, здатних забезпечити не лише стабілізацію економіки, але й створити передумови для довгострокового зростання. Особливого значення набуває проблема залучення приватного капіталу в умовах підвищених воєнних ризиків, що потребує впровадження інструментів їх мінімізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика економічної стійкості та впливу кризових явищ на розвиток економіки широко досліджувалася працях зарубіжних і

вітчизняних науковців. Теоретичні аспекти макроекономічної стабільності та реакції економіки на шоки розглядалися у працях Р. Дорнбуша, С. Фішера, Ф. Мішкіна.

Питання післявоєнної відбудови та фінансового забезпечення реконструкції економіки досліджували П. Колліер, Дж. Стігліц та інші. Значний внесок у дослідження сучасних економічних втрат України зробили міжнародні організації та аналітичні центри, зокрема Світовий банк, МВФ та Kyiv School of Economics.

Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання формування комплексної моделі фінансово-інвестиційного забезпечення економічної стійкості України в умовах тривалої військової дестабілізації та в період повоєнної відбудови.

Формулювання цілей статті. Метою статті є оцінка масштабів економічних втрат в Україні, завданих війною, та обґрунтування теоретико-прикладних засад формування фінансово-інвестиційних механізмів забезпечення економічної стійкості країни в умовах військової дестабілізації та повоєнної відбудови.

Основний текст. Військова дестабілізація є потужним фактором порушення економічної рівноваги, що призводить до трансформації ключових макроекономічних параметрів. Вона супроводжується кризовими явищами, які формують основу для глибоких структурних змін в економіці. У цьому контексті важливим є теоретичне осмислення природи дестабілізаційних процесів та механізмів їх виникнення.

©Огородник В.О., к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів і банківської справи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, тел.: +380509509640, e-mail: valeriy.a.ohorodnyk@uzhnu.edu.ua

Чубарь О.Г., к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів і банківської справи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», старший науковий співробітник Закарпатського регіонального центру соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України, м. Ужгород, тел. +380506098692, e-mail: oksana.chubar@uzhnu.edu.ua

Дестабілізація – це процес порушення стабільності в різних аспектах життя, будь то соціальні, політичні чи економічні системи. Вона характеризується змінами, які можуть призвести до значних потрясень і переривань у функціонуванні існуючих механізмів або структур. Дестабілізація, згідно з визначенням Кембриджського словника, – це дія, спрямована на втрату урядом, територією чи політичною групою влади чи контролю, або на погіршення політичної чи економічної ситуації, що призводить до змін і проблем [1].

У контексті українських наукових публікацій термін «дестабілізація» має багатовимірне визначення, яке охоплює як ресурсні, так і управлінські аспекти.

З точки зору управління та поведінки економічних агентів, дестабілізація економіки розглядається як стан, який супроводжується зниженням економічної активності, знеціненням акцій та енергетичних ресурсів, а також хаосом в управлінні [2].

З точки зору ресурсної бази та монетарних ризиків економічна дестабілізація визначається як стан, що характеризується кризовими явищами, недостатністю фінансових коштів та загрозою інфляції [3].

Отже, дестабілізація є наслідком кризових явищ, що підривають стабільність економічної системи. Процес виникнення кризи зазвичай є багатофакторним і включає економічні, соціальні, політичні та міжнародні чинники. Криза створює підґрунтя для дестабілізаційних процесів, підриваючи існуючу рівновагу в системі [4].

Світовий досвід доводить, що ефективно подолання економічної дестабілізації потребує комплексного підходу, який поєднує фінансові ресурси, інституційні реформи та активізацію інвестиційної діяльності. Важливим прикладом є План Маршалла, який передбачав масштабну фінансову допомогу країнам Західної Європи після Другої світової війни. За умовами плану, США виділили близько 13 мільярдів доларів на відновлення економік країн Європи, що дозволило модернізувати інфраструктуру та відновити виробництво [5].

Сучасний досвід післявоєнного відновлення також підтверджує визначальну роль інвестицій. Після війни 1991–1995 рр. Хорватія досягла значного економічного відновлення завдяки проведеним реформам, лібералізації економіки та інтеграції в міжнародні структури. Інвестиції в інфраструктуру та розвиток ключових секторів економіки стали основою економічного

зростання та підвищення конкурентоспроможності країни [6].

Для оцінки економічної дестабілізації використовуються різні методичні підходи, серед яких важливе місце займають макроекономічні показники. Військові конфлікти мають значний дестабілізаційний вплив на економіку, що проявляється через падіння ВВП, зростання інфляції, руйнування інфраструктури та зниження рівня інвестиційної привабливості [7]. У перший рік конфлікту падіння ВВП може сягати 20–30%, а за кілька років кумулятивні втрати можуть становити до 40% і більше [8].

Згідно зі звітом Світового банку [9], війна в Україні спричинила скорочення ВВП країни на 28,8% у 2022 році, що є одним із найглибших економічних спадів у сучасній історії Європи.

Війни призводять до руйнування робочих місць та міграції населення, що істотно впливає на рівень зайнятості. Крім того, вимушена міграція населення змінює структуру ринку праці та створює значні дисбаланси [10].

Військові дії також призводять до порушення ланцюгів постачання, дефіциту товарів та зростання державних витрат, що стимулює інфляційні процеси. Зростання невизначеності призводить до відтоку капіталу та зниження довіри інвесторів, що негативно впливає на валютний курс [11].

Суттєвим фактором економічної дестабілізації є руйнування інфраструктури. Руйнування транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури призводить до скорочення виробництва, ускладнення економічної діяльності та позбавляє людей доступу до медичної допомоги, освіти та інших соціальних послуг [12].

Війни мають суттєвий вплив на добробут населення та соціальну стабільність [7]. В умовах збройних конфліктів рівень бідності часто зростає через зниження рівня доходів, безробіття та порушення соціальних гарантій. Такі наслідки спричиняють погіршення умов життя для значної частини населення, що призводить до зростання соціальної нерівності [13].

Для комплексної оцінки економічної дестабілізації застосовуються індекси та економетричні моделі. Глобальний індекс конкурентоспроможності дозволяє оцінити здатність економіки до довгострокового розвитку [14], а економетричні моделі дозволяють відобразити взаємодію між різними секторами економіки, зокрема у випадку шоків, таких як збройний конфлікт. Вони можуть моделювати такі фактори, як зміни в попиті на

робочу силу, зміни в інвестиціях і вплив санкцій на експорт і імпорт. CGE-моделі використовують дані про поточний стан економіки, а також потенційні зміни внаслідок війни (наприклад, зниження виробництва, руйнування інфраструктури, скорочення споживчого попиту) [15].

Крім кількісних показників, важливу роль відіграють якісні методи (фокус-групи та опитування населення, інтерв'ю з місцевими експертами і т.д.). Вони дозволяють глибше зрозуміти контекст і механізми, які не завжди можна виміряти або чітко оцінити через цифри, але які можуть мати значний вплив на економіку та соціальну стабільність. У складних ситуаціях, таких як конфлікти, якісні методи можуть виявити аспекти, які кількісні методи можуть упустити, сприяючи більш цілісному розумінню економічних та соціальних процесів [16].

Загальний підхід до вимірювання економічної дестабілізації в країнах, що переживають війни,

має бути багатоаспектним і включати як кількісні, так і якісні методи. Це дозволяє не лише отримати об'єктивні показники, але й глибше зрозуміти контекст і динаміку змін, які важко передати через цифри.

Економіка України за останні 30 років зазнала декількох істотних потрясінь, як внутрішнього, так і зовнішнього походження. Передумови виникнення дестабілізації були різноманітними: від глобальних фінансових криз 1998 та 2008 років до пандемії COVID-19 та анексії Криму у 2014 році. Ці події демонструють не тільки уразливість економіки до зовнішніх факторів, але й наявність структурних проблем, зокрема низького рівня інституційної спроможності.

Для розуміння базису, з яким Україна підійшла до повномасштабного вторгнення, доцільно проаналізувати динаміку ключових показників за 2010–2021 роки (табл. 1).

Таблиця 1

Основні соціально-економічні показники розвитку України до 2022 р. [17–20]

Рік	Номінальний ВВП (млн грн)	ВВП на душу населення (грн)	ВВП на душу населення (дол США)	Індекс інфляції (%)	Середня заробітна плата (дол США)	Середня заробітна плата (грн)	Середньорічний курс долара США	Кількість зареєстрованих безробітних (тис. осіб)
2010	1082569	23603,6	3078,4	109,1	239,5	1916	8,00	452,1
2011	1316600	28813,9	3704,8	104,6	289,3	2297	7,94	505,3
2012	1408889	30912,5	4004,8	99,8	340,7	2722	7,99	467,7
2013	1454931	31988,7	4187,7	100,5	375,3	3000	7,99	487,6
2014	1566728	35834,0	3004,7	124,9	393,8	3148	7,99	458,6
2015	1979458	46210,2	2124,7	143,3	213,8	3455	16,16	461,1
2016	2383182	55853,5	2187,7	112,4	173,4	4362	25,15	407,2
2017	2982920	70224,3	2638,3	113,7	221,5	6008	27,12	352,5
2018	3558706	84192,0	3096,6	109,8	275,3	7711	28,01	341,7
2019	3974564	94589,8	3661,5	104,1	332,3	9223	27,76	338,2
2020	4194102	100432,5	3751,7	105,0	430,5	10727	24,96	459,2
2021	5459574	131907,2	4827,8	110,0	437,6	12337	28,19	295,0

Дані свідчать про стійке зростання номінального ВВП, який до 2021 року сягнув 5 459 574 млн грн. Проте валютні показники зазнавали суттєвих коливань через девальваційні хвилі 2014–2015 років, коли середня зарплата в доларовому еквіваленті впала з \$375,3 до \$213,8. Попри це, до 2021 року економіка продемонструвала відновлення: середня заробітна плата досягла рекордних \$437,6, а рівень зареєстрованого безробіття знизився до мінімальних 295 тис. осіб, що вказувало на

відносну макроекономічну стабільність перед початком великої війни.

Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року стало визначальним деструктивним фактором, що спричинив глибоку макроекономічну кризу, руйнування інфраструктури та дестабілізацію ринку праці. Аналіз динаміки номінального ВВП підтверджує глибину шоку: якщо у 2021 році показник становив 5 459 574 млн грн, то за підсумками першого року повномасштабної війни він скоротився до 5 191 028 млн грн, що в реальному

вимірі означало падіння на 28,8% [17]. У 2023 році номінальний ВВП піднявся до 6 537 825 млн грн (реальне зростання +5,3%). Протягом 2024 року тренд стабілізації зміцнився, і обсяг економіки сягнув 7 658 659 млн грн. За підсумками 2025 року номінальний ВВП продемонстрував подальшу позитивну динаміку, склавши 8931194 млн грн. Попри висхідну динаміку номінальних показників, аналіз потребує суттєвого коригування з урахуванням валютного фактора та інфляційних процесів (таке зростання є значною мірою «номінальною ілюзією», спричиненою девальвацією національної валюти та зростанням середньорічного курсу долара США).

Показник ВВП на душу населення демонструє формальну стійкість лише через різке зменшення кількості мешканців. За даними Світового банку, чисельність населення скоротилася на 3,3 млн осіб у 2022 році. Станом на початок 2026 року ситуація стабілізувалася на критично низьких відмітках: понад 6,2 млн українців залишаються за кордоном зі статусом тимчасового захисту [21], а кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) коливається в межах 3,4 млн осіб [22].

Динаміка інфляційних процесів в Україні відображає складну траєкторію адаптації економіки до воєнних шоків. Якщо у 2022 році споживча інфляція підскочила до 26,6% через руйнування логістики та дефіцит пропозиції, то протягом 2024–2025 років спостерігалася тенденція до її поступового, але нерівномірного уповільнення. За підсумками 2024 року темпи зростання цін склали близько 12% (що виявилось дещо кращим за початкові песимістичні прогнози), а у 2025 році інфляція стабілізувалася

на рівні 8% [23]. Попри це, показник залишається суттєво вищим за цільовий діапазон НБУ (5% ± 1 в.п.).

Війна докорінно змінила структуру ринку праці та соціальний ландшафт України, перервавши десятирічний цикл поступового зростання добробуту.

Масштаби як прямих, так і непрямих економічних втрат свідчать про безпрецедентну глибину дестабілізації, що потребує не просто відновлення довоєнного стану, а кардинальної модернізації економіки. Згідно з даними оновленої оцінки RDNA5 (лютий 2026 року), загальна вартість відбудови та відновлення протягом наступного десятиліття оцінюється у 588 мільярдів доларів США [24]. Важливо підкреслити, що ця сума відображає не лише фізичне відтворення об'єктів, а й впровадження принципів "Build Back Better", що передбачає повну технологічну відповідність нових активів стандартам ЄС.

Згідно з уточненими даними KSE Institute (березень 2026 р.), сукупні непрямі втрати виторгу українських підприємств сягнули 1,7 трлн дол. США, а втрати доданої вартості — 0,6 трлн дол. США [25]. Останній показник більш ніж утричі перевищує довоєнний ВВП України 2021 року, що вказує на безпрецедентний рівень деградації економічного потенціалу. Така розбіжність між обсягом прямих збитків та непрямих втрат свідчить про глибоке порушення міжгалузевих зв'язків та мультиплікативний ефект руйнувань, коли зупинка одного підприємства-гіганта спричиняє каскадні втрати у логістиці, сервісі та енергоспоживанні.

Таблиця 2

Оцінка непрямих фінансових втрат, які були та будуть завдані Україні за секторами до кінця 2026 року включно [25]

Сектор	Оцінка непрямих втрат, \$ млрд, за методом	
	Виручка	Додана вартість
Торгівля	696,3	114,8*
Промисловість, будівництво та послуги	645,6	212,5*
Торгівля	696,3	114,8*
Промисловість, будівництво та послуги	645,6	212,5*
Сільське господарство	81,9	42,4
Енергетика	75,3	24,8
Транспорт та логістика	60,2	28,1
Житловий сектор (дод. витрати)	26,8	26,8
Розмінування (витрати)	24,6	24,6
Цифрова інфраструктура та ІТ	23,7	12,4
Освіта	17,7	9,8
Охорона здоров'я	15,5	12,1
Демонтаж та екологічні витрати	13,0	13,0
ЖКГ, культура, фінанси та інші	41,5	24,5
РАЗОМ	1722,1	611,3

Як свідчать дані, понад 75% усіх непрямих втрат виторгу припадає на два ключові продуктивні сектори: торгівлю (\$696,3 млрд) та промисловість (\$645,6 млрд). Крім того, критичними є прямі руйнування інфраструктури, які станом на початок 2026 року продовжують обмежувати можливості відновлення.

Окремим деструктивним фактором, що потребує глибокого самостійного наукового дослідження, виступає катастрофічна втрата людського капіталу. Зокрема, додаткові витрати домогосподарств на оренду житла та переміщення у поєднанні зі зростанням державних видатків на соціальну підтримку фактично є вилученням значних фінансових ресурсів з інвестиційного обігу на користь забезпечення базових потреб життєдіяльності.

Таким чином, масштаби як прямих, так і непрямих економічних втрат, завданих війною, свідчать про безпрецедентну глибину економічної дестабілізації, в якій опинилася Україна. Водночас навіть за умов значних руйнувань та втрати ресурсів спостерігається потенціал для поступового відновлення за умови ефективного використання внутрішніх можливостей та зовнішньої підтримки. У цьому контексті надзвичайно важливим є аналіз можливих сценаріїв економічного відновлення України з урахуванням різних варіантів розвитку подій у коротко- та середньостроковій перспективі.

Післявоєнне відновлення України — це не лише процес фізичної відбудови інфраструктури, а фундаментальна трансформація економічної моделі. Світова історія (зокрема досвід реалізації «Плану Маршалла») доводить, що успіх регенерації держави залежить від швидкості

переходу від гуманітарної допомоги до системного інвестування.

Ключовим операційним інструментом координації глобальної підтримки та стратегічного планування залишається щорічна міжнародна конференція Ukraine Recovery Conference (URC). Ретроспективний аналіз динаміки URC — від закладення базових принципів у Лугано (2022), розгортання механізмів страхування воєнних ризиків у Лондоні (2023) та Берліні (2024), до фіналізації великих інфраструктурних контрактів у Римі (2025) та розширення технологічного партнерства на конференції у Польщі 2026 року — свідчить про докорінне зміщення акцентів [26].

Еволюція конференції демонструє перехід від декларативної фінансової допомоги до створення конкретних бізнес-екосистем залучення приватного капіталу. Станом на 2026 рік основний фокус URC зосереджений на забезпеченні інвестиційних гарантій (Pillar II) та підтримці енергетичної стійкості, що дозволяє розглядати цей інструмент не лише як дипломатичний майданчик, а як дієвий фінансовий хаб для реалізації проєктів за принципом "Build Back Better".

Фінансова потреба України є безпрецедентною, що унеможливує її покриття лише за рахунок одного джерела. Світовий досвід і поточні оцінки демонструють необхідність формування багатокомпонентної моделі фінансування, яка поєднує як публічні, так і приватні джерела, а також інноваційні фінансові інструменти. Нами обґрунтовано багатокомпонентну модель фінансування, яка базується на п'яти інтегрованих «стовпах» (табл. 3).

Таблиця 3

Структура багатокомпонентної моделі фінансування відбудови*

Стовп	Джерела	Інструменти	Функція
I. Публічний капітал	Бюджети всіх рівнів	ДФРР, «єРобота», «5-7-9%»	Швидке реагування, підтримка МСУ та МСБ.
II. МФО	Світовий банк, ЄБРР, ЄС	Ukraine Facility, PEACE	Реформи, інфраструктура, соцсектор.
III. Приватний сектор	Інвестори	ДПП, акціонерний капітал	Сталий розвиток (ціль — 1/3 потреб).
IV. Страхування	MIGA, DFC, ЕКА	Гарантії воєнних ризиків	Зниження вартості капіталу.
V. Спеціалізовані інструменти	Активи РФ, діаспора	Доходи від активів РФ, ОВДП	Додатковий ліквідний ресурс.

* Сформовано авторами

Особливе місце в моделі звісно займає Pillar II програми Ukraine Facility (€50 млрд), який спрямований на надання гарантій для інвестиційних проєктів, а доступ до якого прямо

корелює з імплементацією реформ ("План України"). Проте стратегічна стійкість громад залежить від ефективності внутрішніх ресурсів. На початковому етапі саме місцеві бюджети

продемонстрували найбільшу оперативність (67% проєктів фінансувалися локально) [27], існує ризик їхнього фінансового виснаження через призупинення фінансування ДФРР.

Важливим інструментом подолання цих бар'єрів та залучення зовнішніх донорів є цифрова екосистема DREAM. Вона дозволяє реалізувати на практиці принцип «build back better» (відбудувати краще, ніж було), що є фундаментальною вимогою міжнародних партнерів. Через DREAM забезпечується повна прозорість життєвого циклу кожного проєкту — від аудиту збитків до моніторингу закупівель, що виступає ключовим гарантом мінімізації корупційних ризиків для таких організацій як ЮНІСЕФ, Світовий банк та ЄІБ.

Вирішальним бар'єром для залучення довгострокового капіталу залишаються воєнні ризики. Удосконалення фінансових механізмів має відбуватися через розширення інструментів страхування політичних ризиків (PRI). Ключовими гравцями тут виступають:

- MIGA (Група Світового банку): надання гарантій для індустріальних парків (наприклад, M10 Lviv).
- DFC (США): страхування приватних ініціатив у критичних секторах.
- Національне ЕКА: після прийняття законопроекту №9015 стає можливим страхування воєнних ризиків для внутрішніх інвесторів.

Окремим перспективним джерелом є використання заморожених суверенних активів РФ (майже €200 млрд). Враховуючи юридичні складнощі негайної конфіскації, найбільш раціональним механізмом на етапі 2025–2026 рр. є використання доходів від цих активів як забезпечення для репараційних кредитів Україні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами дослідження зроблено висновок, що військова агресія спричинила безпрецедентну структурну трансформацію економіки України, перервавши цикл макроекономічної стабілізації 2010–2021

років. Для оцінки економічної дестабілізації використовуються різні методичні підходи, серед яких важливе місце займають макроекономічні показники. Наведені та проаналізовані в статті статистичні дані відображають значний дестабілізаційний вплив на економіку, що проявляється через падіння ВВП, зростання інфляції, руйнування інфраструктури та зниження рівня інвестиційної привабливості.

Загальні обсяги фінансових ресурсів, необхідних для відбудови та відновлення країни протягом наступного десятиліття оцінюються у 588 мільярдів доларів США. Встановлено, що загальний обсяг фінансових потреб на відбудову країни не може бути покритий виключно за рахунок державного бюджету чи прямої участі приватного капіталу. Вказано, що фундаментом економічної стійкості має стати запропонована багатокомпонентна модель фінансування, яка базується на синергії п'яти «стовпів»: публічного капіталу, ресурсів МФО, приватних інвестицій, страхування воєнних ризиків та використання заморожених активів РФ. Ключовою передумовою функціонування цієї моделі є зниження вартості капіталу через інструменти страхування ризиків від таких інституцій, як MIGA та DFC.

Визначено, що впровадження екосистеми DREAM та дотримання принципу «Build Back Better» є не лише технічною вимогою донорів, а стратегічним інструментом забезпечення інституційної якості. Це дозволяє перетворити процес відбудови на драйвер модернізації, що забезпечить довгострокову економічну стійкість та інтеграцію України до глобальних фінансових ринків.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі ефективності механізмів моніторингу та аудиту використання коштів Pillar I та Pillar II, а також розробка дорожньої карти поступового переходу від грантової підтримки до ринкових запозичень у поствоєнний період

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Destabilization. Cambridge Dictionary. — URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/destabilization>.
2. Розвиток підприємництва в умовах зростання турбулентності соціально-економічних процесів: монографія / [Бавико О. Є. та ін.] ; за ред. О. Є. Бавико. — Одеса: Бондаренко М. О., 2022. — 288 с.
3. Чирак І. М. Фінансова нестабільність: природа, чинники, форми прояву та шляхи подолання / І. М. Чирак // Ефективна економіка. — 2019. — № 12. — URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7514>
4. Gilpin R. Global political economy: Understanding the international economic order / R. Gilpin, J. M. Gilpin. — New Jersey : Princeton university press, 2001. — 436 с.

5. Ярмоленко В. International experience in post-war economic recovery / В. Ярмоленко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2024. – Т. 52. – С. 203–211.
6. Косаревиц С. Післявоєнна відбудова Хорватії / С. Косаревиц // Центр права і політики імені Станіслава Дністрянського. – 2022. – URL: <https://dc.org.ua/news/reconstruction-croatia>.
7. Kóczán Z. The economics of post-war recoveries and reconstructions / Z. Kóczán, M. Chupilkin // Centre for Economic Policy Research. – 2022. – URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/economics-post-war-recoveries-and-reconstructions>.
8. Mueller H. The Economic Cost of Conflict: IGC Report / H. Mueller. – IAE (CSIC) and Barcelona GSE, 2013. – 46 p.
9. Україна: швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA3). Лютий 2022 – грудень 2023 / [World Bank, Government of Ukraine та ін.]. – World Bank Group, 2024. – URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099052424093538084>.
10. Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression // International Labour Organization. – 2022. – URL: <https://www.ilo.org/resource/news/nearly-5-million-jobs-have-been-lost-ukraine-start-russian-aggression-says>.
11. Nektarios A. M. The impact of conflict on the exchange rate of developing economies / A. M. Nektarios. – Cyprus University of Technology. – 26 p.
12. Recovery from conflict: lessons of success / [Mueller H. F., Piemontese L., Tapsoba A.]. – World Bank Group, 2017. – 101 p.
13. Blattman C. Civil War / C. Blattman, E. Miguel // Journal of Economic Literature. – 2010. – Vol. XLVIII (March). – P. 3–57.
14. Global Competitiveness Index (WEF GCI) / World Bank Data360. – 2024. – URL: https://data360.worldbank.org/en/dataset/WEF_GCI
15. Devarajan S. The Impact of Computable General Equilibrium Models on Policy / S. Devarajan, Sh. Robinson. – International Food Policy Research Institute (IFPRI), 2002.
16. Mansfield E. D. Economic interdependence and international conflict: New perspectives on an enduring debate / E. D. Mansfield, B. M. Pollins. – University of Michigan Press, 2003.
17. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні // МінфінМедіа. – 2026. – URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
18. Індекси споживчих цін (інфляція) // Державна служба статистики України. – URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm.
19. Кількість зареєстрованих безробітних // МінфінМедіа. – URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/>.
20. Середня заробітна плата в Україні в доларах США // МінфінМедіа. – URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/usd/>.
21. Operational Data Portal. Ukraine Refugee Situation // UNHCR. – 2026. – URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.
22. Displacement Tracking Matrix (DTM). Ukraine // International Organization for Migration (IOM). – 2026. – URL: <https://dtm.iom.int/ukraine>.
23. Індекс інфляції в Україні // МінфінМедіа. – 2026. – URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>.
24. Опубліковано оновлену оцінку потреб України на відновлення та відбудову (RDNA5) : пресреліз від 23 лют. 2026 р. / Світовий банк. – 2026. – URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
25. Звіт про непрямі фінансові втрати економіки внаслідок військової агресії Росії проти України до кінця 2026 року // Kyiv School of Economics (KSE Institute). – 2026. – URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2026/02/KSE-Institute_Losses-2026-Report-ua-2.pdf.
26. Ukraine Recovery Conference (URC). Official Website. – 2026. – URL: <https://www.urc-international.com/>.
27. Основне джерело фінансування проєктів відновлення у громадах — місцеві бюджети: результати опитування // Укрінформ. – 2024. – URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3878227-osnovne-dzerelo-finansuvanna-proektiv-vidnovlenna-u-gromadah-miscevi-budzeti.html>.

REFERENCES

1. Cambridge Dictionary. (n.d.). Destabilization. Retrieved from: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/destabilization> [in English].
2. Bavyko, O. Ye. (Ed.). (2022). Rozvytok pidpriemnytstva v umovakh zrostantia turbulentnosti sotsialno-ekonomichnykh protsesiv: monohrafiia [Development of entrepreneurship in conditions of increasing turbulence of socio-economic processes: monograph]. Odesa: Bondarenko M. O. [in Ukrainian].
3. Chyrak, I. M. (2019). Finansova nestabilnist: pryroda, chynnyky, formy proiavu ta shliakhy podolannia [Financial instability: nature, factors, forms of manifestation and ways of overcoming]. Effective Economy, 12. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7514> [in Ukrainian].
4. Gilpin, R. & Gilpin, J. M. (2001). Global political economy: Understanding the international economic order. New Jersey: Princeton university press [in English].
5. Yarmolenko, V. (2024). International experience in post-war economic recovery. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy, 52, 203–211 [in Ukrainian].
6. Kosarevych, S. (2022). Pisliavoienna vidbudova Khorvatii [Post-war reconstruction of Croatia]. Stanyslav Dnistrianskyi Center for Law and Policy. Retrieved from: <https://dc.org.ua/news/reconstruction-croatia> [in Ukrainian].
7. Kóczán, Z. & Chupilkin, M. (2022). The economics of post-war recoveries and reconstructions. Centre for Economic Policy Research. Retrieved from: <https://cepr.org/voxeu/columns/economics-post-war-recoveries-and-reconstructions> [in English].
8. Mueller, H. (2013). The Economic Cost of Conflict: IGC Report. IAE (CSIC) and Barcelona GSE [in English].
9. World Bank, Government of Ukraine, European Union, & United Nations. (2024). Ukraina: shvydka otsinka zavdanoi shkody ta potreb na vidnovlennia (RDNA3). Liutyi 2022 – hruden 2023 [Ukraine: Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3). February 2022 – December 2023]. World Bank Group. Retrieved from: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099052424093538084> [in Ukrainian].
10. International Labour Organization. (2022). Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression. Retrieved from: <https://www.ilo.org/resource/news/nearly-5-million-jobs-have-been-lost-ukraine-start-russian-aggression-says> [in English].
11. Nektarios, A. M. (n.d.). The impact of conflict on the exchange rate of developing economies. Cyprus University of Technology [in English].
12. Mueller, H. F., Piemontese, L. & Tapsoba, A. (2017). Recovery from conflict: lessons of success. World Bank Group [in English].
13. Blattman, C. & Miguel, E. (2010). Civil War. Journal of Economic Literature, XLVIII (March), 3–57 [in English].
14. World Bank Data360. (2024). Global Competitiveness Index (WEF GCI). Retrieved from: https://data360.worldbank.org/en/dataset/WEF_GCI [in English].
15. Devarajan, S. & Robinson, Sh. (2002). The Impact of Computable General Equilibrium Models on Policy. International Food Policy Research Institute (IFPRI) [in English].
16. Mansfield, E. D. & Pollins, B. M. (2003). Economic interdependence and international conflict: New perspectives on an enduring debate. University of Michigan Press [in English].
17. MinfinMedia. (2026). Valovyi vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini [Gross Domestic Product (GDP) in Ukraine]. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> [in Ukrainian].
18. State Statistics Service of Ukraine. (n.d.). Indeksy spozhyvchykh tsin (inflatsiia) [Consumer Price Indices (inflation)]. Retrieved from: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm [in Ukrainian].
19. MinfinMedia. (n.d.). Kilkist zareiestrovanykh bezrobitnykh [Number of registered unemployed]. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/> [in Ukrainian].
20. MinfinMedia. (n.d.). Serednia zarobitna plata v Ukraini v doliarakh SShA [Average salary in Ukraine in US dollars]. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/usd/> [in Ukrainian].
21. UNHCR. (2026). Operational Data Portal. Ukraine Refugee Situation. Retrieved from: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> [in English].
22. International Organization for Migration (IOM). (2026). Displacement Tracking Matrix (DTM). Ukraine. Retrieved from: <https://dtm.iom.int/ukraine> [in English].

23. MinfinMedia. (2026). Indeks inflatsii v Ukraini [Inflation index in Ukraine]. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> [in Ukrainian].

24. World Bank. (2026). Opublikovano onovlenu otsinku potreb Ukrainy na vidnovlennia ta vidbudovu (RDNA5) [Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released (RDNA5)]. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> [in Ukrainian].

25. Kyiv School of Economics (KSE Institute). (2026). Zvit pro nepriami finansovi vtraty ekonomiky vnaslidok viiskovoi ahresii Rosii proty Ukrainy do kintsia 2026 roku [Report on indirect financial losses of the economy as a result of Russia's military aggression against Ukraine by the end of 2026]. Retrieved from: https://kse.ua/wp-content/uploads/2026/02/KSE-Institute_Losses-2026-Report-ua-2.pdf [in Ukrainian].

26. Ukraine Recovery Conference (URC). (2026). Official Website. Retrieved from: <https://www.urc-international.com/> [in English].

27. Ukrinform. (2024). Osnovne dzerelo finansuvannia proektiv vidnovlennia u hromadakh — mistsevi biudzhety: rezultaty opytuvannia [The main source of funding for recovery projects in communities is local budgets: survey results]. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3878227-osnovne-dzerelo-finansuvanna-proektiv-vidnovlennia-u-gromadah-miscevi-budzeti.html> [in Ukrainian].

Отримано 20.02.2026